

Beredskabsplan til forebyggelse og tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge

Marts 2024

Indhold

Indledning	5
Viden om vold og seksuelle overgreb.....	6
Definition af begreber.....	6
Seksuelle overgreb	6
Vold	6
Grooming.....	7
Digitale krænkelser.....	7
Psykisk vold	7
Børns overgreb på andre børn.....	8
Tegn og reaktioner – hvad skal du lægge mærke til?.....	9
Særligt vedrørende tegn og reaktioner hos handicappede børn og unge	9
Særligt vedrørende tegn og reaktioner hos børn og unge anbragt uden for hjemmet	9
Vejledning ved bekymring og viden om overgreb	10
Skal jeg have beviser? NEJ!.....	10
Bekymring.....	10
Mistanke	10
Konkret viden	10
Kontakt til Familierådgivningscentret.....	11
Kontaktguide til Familierådgivningscentret	11
Du har underrettet om vold eller seksuelle overgreb – hvad nu?	13
Personer, der ikke arbejder med barnet til daglig.....	13
Personer, der arbejder med barnet til daglig.....	13
Sådan behandler Familierådgivningscentret en sag om mulig vold eller seksuelle overgreb.....	13
Beskyttelse af barnet.....	13
Børnehus Midt.....	14
Lokale handleplaner og forebyggelse	15
Lokale handleplaner	15
Forebyggelse.....	15
Bilag 1: Professionelles skærpede underretningspligt (generelt)	16
Du har skærpet underretningspligt	16
Når du har underrettet	16
Bilag 2: Mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb	17
Små børn.....	17

Mellemstore børn	18
Teenagere	19
Bilag 3: Mulige tegn og reaktioner på vold	20
Bilag 4: Handleguide, hvis du mistænker...	21
Bilag 5: Vejledning til udarbejdelse af lokal handleplan	26
Bilag 6: Dialogspørgsmål til dagplejer og daginstitutioner	5
Introduktion	5
Sådan kan I gøre:	5
Seksuelle overgreb	6
Vold	8
Bilag 7: Dialogspørgsmål til skoleområdet	10
Introduktion	10
Sådan kan I gøre:	10
Seksuelle overgreb	11
Vold	13
Vil du vide mere:.....	15

Indledning

Syddjurs Kommunes beredskabsplan for håndtering af vold og seksuelle overgreb imod børn og unge henvender sig til alle, der i deres arbejde har kontakt med børn og unge under 18 år. Offentligt ansatte og fagpersoner, der i det daglige arbejder med børn og unge, har en skærpet underretningspligt og forventes dermed at bidrage aktivt til at forebygge overgreb mod børn og unge og at handle aktivt på mistanke om overgreb. Selvom denne beskrivelse af det overordnede beredskab primært retter sig til fagfolk i Syddjurs Kommune, som er i kontakt med børn og unge under 18 år, kan den bruges af alle, som i deres arbejde får mistanke eller kendskab til vold eller seksuelle overgreb. Det kan f.eks. være en mestringsvejleder, en bibliotekar, en sagsbehandler i jobcenteret, medarbejdere i daginstitutioner, skoler, sundhedspleje, tandpleje med videre.

Som fagperson er der skærpet underretningspligt (se bilag 1), dvs. en skærpet pligt til at underrette de sociale myndigheder i tilfælde af eksempelvis bekymring, svigt, mistroiselse eller mistanke om overgreb hos børn og unge. Dette gøres ved at anvende blanketten på [Syddjurs Kommunes hjemmeside](#).

Formålet med denne vejledning er at sikre, at alle kender deres rolle og ansvar i forhold til at opdage og handle på viden om vold og seksuelle overgreb på børn og unge. Beredskabsplanen indeholder derfor en introduktion til baggrundsviden og handlevejledning, som du har brug for, for at opdage og handle på mistanke eller viden om vold eller seksuelle overgreb. Planen beskriver en overordnet, ensartet og professionel håndtering af mistanke om vold eller seksuelle overgreb mod børn og unge, og skal danne grundlag for, at daginstitutioner, skoler og lignende kan udarbejde lokale handleplaner.

Som medarbejder kan du med fordel læse hele Beredskabsplanen, men du kan også bruge den som opslagsværk, hvis du eksempelvis har brug for at vide noget om definitioner, tegn eller håndtering.

Et beredskab i forhold til vold og seksuelle overgreb er nødvendigt, fordi...

- Vold og seksuelle overgreb er ødelæggende for børn og unges udvikling
- Børn og unge har krav på den hurtigste og bedst mulige hjælp
- Praksis og lovgivning på området er kompleks
- Ikke to tilfælde er ens, og der er mange gråzonesager
- Det hjælper os til at huske alle detaljer i håndteringen af krise, følelser, usikkerhed og handletrang
- Det giver os bedre overskud til at holde fokus på barnet og den unge
- Den giver overblik over egne og andres roller og opgaver i det tværfaglige samarbejde omkring barnet eller den unge

Viden om vold og seksuelle overgreb

I dette indledende afsnit kan du som læser tilegne dig viden om begreber, tegn og signaler vedrørende vold og seksuelle overgreb samt relevant lovgivning og særlige udfordringer.

Ethvert tilfælde, hvor der er mistanke om vold eller seksuelle overgreb, skal tages alvorligt – det er aldrig barnets skyld! Det er samtidigt vigtigt at være opmærksom på, at uanset om mistanken viser sig grundløs eller ikke får et retsligt efterspil, er der stadig et barn eller en ung, der har udvist signaler eller tegn, der tyder på, at det har været udsat for vold eller seksuelle overgreb. Et barn, der udviser sådanne signaler, er et barn i mistrivsel, der har behov for professionel hjælp.

Definition af begreber

For at kunne få øje på og reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle overgreb er det nødvendigt at have viden og forståelse for begreber, der knytter sig til emnet.

Vold og seksuelle overgreb defineres af Social- og Boligstyrelsens Videnscenter for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn (SISO) og beskrives i det følgende. Du kan også læse mere om definitioner her : [Definition og lovgivning om vold mod børn og unge | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

Seksuelle overgreb

"Der er tale om et seksuelt misbrug, når et barn inddrages i seksuelle aktiviteter, som det ikke kan forstå rækkevidden af, udviklingsmæssigt ikke er parat til, og derfor ikke kan give tilladelse til og/eller aktiviteter af denne karakter, der overskrider samfundets sociale og retslige normer".

Et seksuelt overgreb kan involvere fysisk kontakt – f.eks. at krænkeren berører bestemte dele af offerets krop eller opfordrer til at deltage i seksuelle handlinger. Overgreb kan også være, at offeret tvinges til at klæde sig af, tvinges til at se på pornografiske billeder, at krænkeren bløtter sig, eller at offeret udsættes for seksuel chikane. Der er tale om seksuelt overgreb, når:

- Krænkeren udnytter og misbruger et barns tillid
- Det seksuelle overgreb krænker barnets integritet
- Det er en handling, som barnet ikke kan forstå eller misforstår, og som barnet ikke er modent til at give samtykke til eller er i stand til at sige fra overfor
- Det seksuelle overgreb er udtryk for krænkerens behov og sker på den voksnes betingelser

Vold

"Vold er en handling eller trussel, der - uanset formålet - er egnet til eller skader en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen - uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt."

"Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om, at barnet udsættes for en adfærd fra forældre eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare. Vold omfatter også,

når børn er vidne til vold, f.eks. mod en forælder eller søskende."

Grooming

Begrebet grooming anvendes om den proces, hvor krænkeren bearbejder, overtaler, forfører og manipulerer et barn eller en ung til at medvirke i seksuelle aktiviteter. Der er tale om en proces, hvor krænkeren gradvist opbygger en relation. En relation som senere gør det muligt at udsætte barnet for et seksuelt overgreb. Den manipulation og gradvise nedbrydning af barnets grænser, der finder sted, kan være en langvarig og skjult proces. Det er vigtigt, at fagpersoner har viden om og kan identificere denne proces i arbejdet med at opspore og forhindre seksuelle overgreb. Vær opmærksom på, at en groomingproces kan foregå online såvel som ved fysisk nærvær.

Digitale krænkelser

Digitale krænkelser er ubehagelige oplevelser på digitale platforme. Digitale krænkelser omfatter handlinger, hvor billeder, videoer, beskeder eller sider bliver anvendt på en måde, der medfører, at et barn eller en ung føler sig truet, udnyttet, tvunget, ydmyget, udstillet, seksualiseret, diskrimineret, ked af det, bange eller bekymret.

Psykisk vold

Psykisk vold i nære relationer er et gentaget mønster af handlinger eller hændelser, hvori forælderen eller den primære omsorgsgiver formidler til barnet, at det eksempelvis er værdiløst, mislykket, utilstrækkeligt, uelsket eller uønsket. Psykisk vold kan komme til udtryk gennem verbale og ikke-verbale handlinger, der afviser og nedgør barnet, der udnytter og opfordrer til asocial adfærd, der truer og skræmmer det, eller ved at isolere barnet, så det frarøves muligheden for at få sit behov for samspil med andre opfyldt. Den psykiske vold kan være begået af personer i barnets hjem eller af fagpersoner eller frivillige, i hvis varetægt barnet befinder sig. Psykisk vold er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare. Psykisk vold kan også være stalking eller digitale krænkelser.

Børns overgreb på andre børn

Det er svært at definere, hvad overgreb er, når der er tale om, at krænkeren er et barn. Har der fundet et overgreb sted imellem to børn, er det vigtigt at have fokus på, at begge børn har brug for særlig støtte. Børn under 15 år kan ikke straffes. Børn under 15 år, som er mistænkt for at have begået seksuelle krænkelser af et andet barn, kan i stedet komme for Ungdomskriminalitetsnævnet.

Oplever du, at et overgreb har fundet sted imellem to børn, skal du være opmærksom på følgende elementer:

- Fysisk eller følelsesmæssigt ubehag for det ene eller begge børn
- Angst, skamfølelse eller skyldfølelse hos de involverede børn
- Bestikkelse, trusler eller tvang
- Tydelige magtforhold eller ligefrem en mobberelation

Nedenstående skema kan du anvende til at understøtte din vurdering af om børn og unges seksuelle lege er bekymrende:

Analyseskema vedrørende bekymrende grænseoverskridende adfærd.

	Ikke bekymrende adfærd	Bekymrende adfærd
Motivation	Nysgerrighed	Kontrol, hævn, tvang
Relation	Gensidig, fælles interesse, enighed	Ulighed i magt / viden, mobberelation, oplevet mangel på valgmulighed
Aktivitet	Aldersrelateret, undersøge, berøre	Eksplicit gentagelse af voksensex: Slikke, sutte, penetrering af kropshuller med penis, fingre eller ting
Emotion /effekt	Lyst, munterhed, behag (også seksuelt), ophidselse, spænding	<u>Krænker:</u> følelse af overmagt, vrede, skadefryd, evt. seksuel ophidselse. <u>Ofret:</u> ulyst, skam, angst, skyld

Tegn og reaktioner – hvad skal du lægge mærke til?

Børn og unges tegn og reaktioner på overgreb er komplekse og flertydige og kan ligne andre former for mistrivsel som f.eks. omsorgssvigt. Det kan derfor være svært at identificere, hvilke tegn og signaler, der er tegn på vold og seksuelle overgreb. Grundlæggende er det dog vigtigt at reagere, hvis du som fagperson er bekymret. Til at understøtte din vurdering, kan du anvende skemaerne i bilag 2 og 3, som oplister en række mulige tegn og reaktioner på henholdsvis seksuelle og voldelige overgreb.

Et barn eller ung kan også selv fortælle om seksuelle eller voldelige overgreb, og her er det vigtigt, at det altid tages alvorligt, og at den voksne handler på baggrund af denne information.

Særligt vedrørende tegn og reaktioner hos handicappede børn og unge

VIVE's oversigt over forskningsbaseret viden om fysisk vold og seksuelle overgreb mod børn og unge fra 2021 peger på, at børn og unge med handicap kan være særligt udsatte i forhold til seksuelle overgreb. Barnets handicap kan udgøre en særlig faglig udfordring, når det gælder opsporing af seksuelle overgreb. Eventuelt har barnet vanskeligt ved at kommunikere med omverdenen, og som fagperson kan det være vanskeligt at tolke adfærd, tegn og reaktioner. Som fagperson kan der være usikkerhed om, hvorvidt en bekymrende adfærd skal tilskrives barnets handicap eller den mulighed, at barnet kan have været udsat for seksuelle overgreb. Det har derfor betydning, at fagpersoner har kendskab til barnets handicap og muligheder for at kommunikere. I udgangspunktet skal fagpersoner være opmærksom på de samme tegn og reaktioner hos børn og unge med handicap som hos børn og unge generelt (Se bilag 2 og 3).

Særligt vedrørende tegn og reaktioner hos børn og unge anbragt uden for hjemmet

Flere undersøgelser peger på en mulig sammenhæng mellem børns vanskelige opvækstvilkår og risikoen for, at de bliver udsat for seksuelle overgreb. Eksempelvis viser en undersøgelse fra VIVE, at børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, er i to til tre gange større risiko for at blive udsat for seksuelle overgreb.

Manglende stabilitet og omsorg fra forældrenes side under opvæksten kan betyde at anbragte børn har særlige behov for omsorg og opmærksomhed. I sig selv kan dette øge deres sårbarhed og risiko for at blive udsat for seksuelle overgreb, der måske begynder eller forveksles med interesse, varme og omsorg. Desuden har en del af børnene i opvæksten oplevet grænseoverskridende adfærd fra voksnes side, hvormed de kan have svært ved at kende deres egne grænser og sætte grænser i forhold til andre.

Vejledning ved bekymring og viden om overgreb

I de følgende afsnit beskrives, hvordan du som medarbejder i Syddjurs Kommune skal handle, hvis du har mistanke eller viden om vold eller seksuelle overgreb. Endvidere er der udarbejdet en kontaktguide, der hjælper dig til at komme i kontakt med de rette personer i Familierådgivningscentret.

Skal jeg have beviser? **NEJ!**

Står du i en situation, hvor du overvejer, om et barn har været udsat for vold eller seksuelle overgreb, kan du let komme i tvivl om, om det du har observeret, er "nok" at gå videre med. I handleguides i bilag 4, finder du en vejledning i, hvordan du skal håndtere din viden. Det er vigtigt, at du handler, men i første omgang skal du dele dine bekymringer med de rigtige personer. Det kan være netop din observation, som får brikkerne til at falde på plads i en anden sammenhæng.

Når det handler om vold og seksuelle overgreb arbejdes der med tre vidensniveauer: bekymring, mistanke og konkret viden.

Bekymring

En bekymring er en diffus oplevelse af, at der er signaler på mistrivsel hos et barn eller i dets familie. Her er ikke tale om konkret viden vedrørende konkrete handlinger begået af en bestemt person. Det kan være du har observeret et enkelt eller få af tegnene som er beskrevet i bilag 2 og 3, men der er også andre nærliggende forklaringer på, hvorfor barnet udviser disse tegn. En bekymring beskrives ofte som en mavefornemmelse uden noget faktisk at hænge den op på, men det er vigtigt at forfølge bekymring.

Mistanke

Mistanke forstås som mere end blot en bekymring. Eksempelvis har du observeret flere tegn (se bilag 2 og 3), og prøver du at finde andre forklaringer, forekommer de søgte. En bekymrende adfærd kan være observeret over tid, og en mistanke kan beskrives som "*alarmklokker, der begynder at ringe*".

Konkret viden

Konkret viden om, at et barn eller en ung har været udsat for et voldeligt eller seksuelt overgreb begået af en eller flere personer. Denne viden kan eksempelvis komme fra udsagn fra barnet/den unge, tilståelse fra krænkeren eller fra vidner. Fortæller et barn eller en ung om et overgreb, skal det behandles som konkret viden, selvom der ikke er beviser i rettens forstand.

Quick handleguide ved bekymring eller viden om overgreb

- Udspørg eller afhør aldrig barnet - det er politiets opgave
- Orientér aldrig andre end din leder
- Det er vigtigt, at du eller din leder underretter, hvis én af jer har bekymring, mistanke eller viden om overgreb. Du kan og skal dog foretage en underretning i henhold til den skærpede underretningspligt, hvis du har en bekymring. Det gælder også, hvis din leder har vurderet, at der ikke umiddelbart skal laves en underretning. Se bilag 1 vedrørende skærpet underretningspligt.
- Tal aldrig med pressen. Henvi til Syddjurs Kommunes pressechef.

Handleguiden er forskellig afhængig af, hvem du som fagperson mistænker for overgrebet mod et barn eller ung. I bilag 4 finder du derfor en skematisk oversigt over handlemuligheder, hvis du mistænker:

- En person i barnets familie
- En person udenfor barnets bopæl og familie, eller ikke nogen bestemt
- En person ansat i Syddjurs Kommune
- Et andet barn under 15 år.

Når du skal handle forskelligt, skyldes det, at der er mange forskellige hensyn at tage. Vigtigst i denne sammenhæng er politiets opklaringsmuligheder og forældrenes tidlige inddragelse på en hensigtsmæssig måde.

Kontakt til Familierådgivningscentret

I dette afsnit beskrives forskellige muligheder for at komme i kontakt til Familierådgivningscentret, da det kan ske på forskellige måder afhængig af sagens karakter.

Har du kendskab til, at barnet eller den unge har tilknyttet en socialrådgiver i Familierådgivningscentret, kan du kontakte denne direkte, og er det udenfor arbejdstid skal du anvende nedenstående kontaktguide.

Har barnet eller den unge ikke tilknyttet en socialrådgiver, eller er der tvivl herom, skal du anvende nedenstående kontaktguide.

Kontaktguide til Familierådgivningscentret

Henvendelsens Karakter	Kontakt	Hvornår	Hvem svarer, og hvad sker der efterfølgende
Underretninger (både skriftlige og mundtlige)	<p><u>Modtagelsen</u> 8753 5380</p> <p>Anvend underretningsblanketterne på Syddjurs Kommunes hjemmeside: Underretning om børn og unge for offentligt ansatte</p>	<p>I telefontid: Mandag og tirsdag kl. 8.30-9.30 Torsdag og fredag kl. 8.30-9.30</p> <p>Underretning kan sendes via blanketten hele døgnet.</p>	<p>Døgnvagten eller Modtagelsen i Familierådgivningscentret vurderer inden for 24 timer om der er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger.</p> <p>Du modtager en kvittering fra Familierådgivningscentret inden for seks dage.</p> <p>Som fagperson får du besked om, hvad din underretning konkret har ført til, og hvilken foranstaltning underretningen har sat i værk, hvis det har betydning for den støtte, du kan yde barnet i dit arbejde.</p> <p>Såfremt din henvendelse</p>

Henvendelsens Karakter	Kontakt	Hvornår	Hvem svarer, og hvad sker der efterfølgende
			omhandler en ansat i Syddjurs Kommune, vil din henvendelse til Modtagelsen blive videreformidlet til Familierådgivningscentrets myndighedsleder.
Råd og vejledning, herunder når du er i tvivl om, hvorvidt der skal indgives underretning om vold og seksuelle overgreb	<u>Modtagelsen</u> 8753 5380	I telefontid: Mandag og tirsdag kl. 8.30-9.30 Torsdag og fredag kl. 8.30-9.30	Socialrådgiver/leder i Familierådgivningscentret. Såfremt din henvendelse omhandler en ansat i Syddjurs Kommune, vil din henvendelse til Modtagelsen blive videreformidlet til Familierådgivningscentrets myndighedsleder.
Akutte henvendelser, der ikke kan afvente administrationens åbningstid	<u>Beredskab og sikkerhed</u> 86 76 77 71	Aften, nat og weekend	Beredskab og Sikkerhed vurderer på baggrund af henvendelsen om, der skal tages kontakt til Familierådgivningscentrets døgnvagt. Denne vurderer, om der er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger. Du modtager kvittering fra Familierådgivningscentret inden for seks dage. Som fagperson får du besked om, hvad din underretning konkret har ført til, og hvilken støttende indsats underretningen har sat i værk, hvis det har betydning for den støtte, du kan yde barnet i dit arbejde.

Du har underrettet om vold eller seksuelle overgreb – hvad nu?

Når du har underrettet om vold eller seksuelle overgreb, vil du ofte bruge meget energi på at bekymre dig og tænke over det videre forløb og eventuelle eftervirkninger. I de kommende afsnit kan du læse om den videre behandling af din underretning.

Personer, der ikke arbejder med barnet til daglig

Hvis du ikke har den daglige kontakt, skal du forberede dig på, at du ikke bliver en del af den fremadrettede proces. Som fagperson har du ret til at få information, om hvad din underretning har ført med sig, men i sager om mistanke om vold og overgreb bliver der givet besked sent i forløbet. Det skyldes primært hensynet til politiets efterforskning. Du kan kontakte Familierådgivningscentret, som kan be- eller afkræfte om din underretning har ført til en handling, men ikke hvilken handling. Alle henvendelser bliver behandlet professionelt, selvom du ikke umiddelbart hører mere til det.

Personer, der arbejder med barnet til daglig

Hvis din daglige opgave knytter sig til barnet, vil du stå i nogle dilemmaer, som du skal rumme i den tid, det tager at få sagen afklaret. Du skal måske se forældrene i øjnene hver dag uden at fortælle dem noget. Du skal finde ud af, hvordan du agerer i forhold til det barn, der stadig kommer hos dig. Du skal også finde ud af at være i en kollegial sammenhæng, hvor du og din leder måske er de eneste, der har kendskab til sagen.

Din vigtigste opgave i denne periode er at holde fokus på barnet. Prøv at give det involverede barn den nødvendige støtte samtidig med, at den vante struktur og hverdag omkring barnet opretholdes. Krisereaktioner hos de voksne kan traumatisere barnet yderligere. Fortæller barnet dig noget omkring overgrebene, så prøv ikke at reagere for voldsomt, men anerkend det gode i at barnet fortæller dig om det. Vis barnet, at du kan tåle at høre om det, som barnet vil fortælle, ved at være nysgerrig og stille åbne spørgsmål. Bekræft barnets egne grænser og dets ret til at sige fra. Undlad at udspørge barnet og benytte ja/nej-spørgsmål, da det kan påvirke efterforskningen. Men skriv eventuelt ned, hvad barnet fortæller dig.

Som leder skal du støtte de medarbejdere, der er involveret i sagen, i at kunne rumme uvisheden og bekymringen.

Sådan behandler Familierådgivningscentret en sag om mulig vold eller seksuelle overgreb

Familierådgivningscentret handler efter nedskrevne retningslinjer, når der modtages en underretning om vold eller seksuelle overgreb. Familierådgivningscentrets primære opgaver er at beskytte barnet mod eventuelle nye overgreb og at sikre, at barnet får den hjælp og støtte, som det har behov for.

Beskyttelse af barnet

Når en underretning om vold eller seksuelle overgreb modtages, vurderes det akutte behov for støtte og beskyttelse straks. Politiet kontaktes for råd og vejledning, og i samråd med politiet vurderes det, om en indgriben fra Familierådgivningscentrets side vil forhindre politiets efterforskningsmuligheder.

Er der tale om konkrete tegn på vold eller seksuelle overgreb, anmelder Familierådgivningscentret sagen til politiet hurtigst muligt. I forbindelse med anmeldelse til politiet koordinerer politiet og Familierådgivningscentret deres indsatser. Hvis vurderingen er uklar, vurderes det i den enkelte sag, om det er mest hensigtsmæssigt at

kontakte familien og drøfte mistanken og vurdere, om der skal iværksættes hjælpeforanstaltninger, eller om der skal foretages politianmeldelse. Støtten til barnet er ikke afhængig af en eventuel straffesags udfald, eller om sagen anmeldes til politiet. Det betyder, at selvom politiet henlægger sagen eller den formodede gerningsmand ikke dømmes, vil der fortsat være en indsats i Familierådgivningscentret for at hjælpe barnet.

I mange tilfælde drøftes sager anonymt med en kontaktperson ved Østjyllands Politi, afdelingen for personfarlig kriminalitet. Samarbejdet sikrer, at Familierådgivningscentrets handlinger afstemmes med politiets muligheder for efterforskning. Hvis der indgives politianmeldelse, handler Familierådgivningscentret i tæt samarbejde med politiet i den konkrete sag.

Børnehus Midt

Udsættes et barn for overgreb skal Familierådgivningscentret muligvis tage kontakt til Børnehus Midt, som er et tilbud til børn og unge i alderen 0-17 år, der har været udsat for seksuelle overgreb eller mistanke herom. Kontakt til Børnehus Midt sker, hvis følgende faktorer er opfyldt:

- Viden om eller mistanke om, at et barn eller en ung har været udsat for voldelige og/eller seksuelle overgreb
- Sagen involverer samarbejde med politi og/eller sundhedsvæsen
- Kommunen på baggrund af mistanke eller viden om overgreb skal udarbejde en børnefaglig undersøgelse eller en revideret undersøgelse af barnets/den unges forhold

Forældre eller fagprofessionelle kan ikke på egen hånd tage kontakt til Børnehus Midt. Kontakten skal ske gennem Familierådgivningscentret.

Formålet med børnehusene er, at børn, der har været udsat for seksuelle eller voldelige overgreb, får en faglig kvalificeret og koordineret indsats. De relevante myndigheder samles så vidt muligt i børnehusene for at sikre en koordineret og skånsom tværfaglig indsats af høj kvalitet for det enkelte barn og den enkelte unge samt deres nærmeste omsorgspersoner. I børnehusene er der ligeledes mulighed for at udføre afhøringer.

Lokale handleplaner og forebyggelse

Denne beredskabsplan beskriver blandt andet handlevejledninger og kontaktmuligheder i forhold til, hvordan informationer gives videre imellem forskellige afdelinger og myndigheder. I de enkelte afdelinger og institutioner vil der ligeledes være et behov for at vide, hvordan sager af denne type håndteres lokalt. Det anbefales derfor, at den enkelte daginstitution eller skole udarbejder en lokal handleplan, som kan understøtte arbejdet med at forebygge, opspore og handle på bekymring, mistanke eller viden om overgreb mod børn og unge.

Lokale handleplaner

En lokal handleplan for en daginstitution eller skole kan indeholde overvejelser om følgende:

- Hvilke tiltag gør vi for at arbejde med forebyggelse af overgreb?
- Hvordan skal der orienteres om en sag, der vedrører en større forældrekreds?
- Skal der stilles supervision til rådighed for de involverede?
- Hvad siger vi til de andre børn i daginstitutionen/på skolen?
- Hvad kan vi gøre, for at samarbejdet med forældrene ikke går i stykker?
- Hvordan kan vi tage hånd om medarbejdergruppen?

Forebyggelse

Et vigtigt element i forhold til overgreb mod børn og unge er det forebyggende arbejde. I den primære forebyggelse er det således vigtigt, at bl.a. daginstitutioner og skoler iværksætter aktiviteter, der hindrer at børn og unge udsættes for overgreb. Dette kan ske gennem udarbejdelse af værdier og normer, som konkret udmøntes i politikker, regler og procedurer. Derudover kan der arbejdes med at informere børn og unge om vold og seksuelle overgreb (tilpasset deres udvikling), eventuelt i samarbejde med fagprofessionelle.

Den sekundære forebyggelse har derimod fokus på at opspore børn og unge, der udsættes for eller er i risiko for at blive udsat for vold og seksuelle overgreb. Her har medarbejdernes viden om tegn og reaktioner betydning for deres faglige observationer og vurderinger. Alle afdelinger i Syddjurs Kommune, der er i berøring med børn og unge, opfordres derfor til jævnligt at drøfte nærværende beredskabsplan på f.eks. personalemøder og invitere relevante fagpersoner til at holde oplæg for personalet.

Bilag 1: Professionelles skærpede underretningspligt (generelt)

I dette bilag gennemgås de almindelige regler for underretning. Det er vigtigt at holde sig for øje, at de øvrige afsnit i denne beredskabsplan alene drejer sig om voldelige eller seksuelle overgreb imod børn og unge. Andre typer af omsorgssvigt eller mere diffus mistanke skal behandles efter de almindelige underretningsregler for offentligt ansatte.

I Syddjurs Kommune skelner vi ikke imellem begreberne psykisk vold og omsorgssvigt. Det betyder, at sager om psykisk vold skal behandles efter de almindelige regler om underretningspligt. Når vi taler om psykisk vold kan det eksempelvis være følelsesmæssig afvisning, trusler om at blive forladt, trusler om straf, at blive nedgjort eller udsat for anden nedværdigende behandling. Det er også psykisk vold for barnet at bevidne fysisk vold mod en af sine nære omsorgspersoner.

Du har skærpet underretningspligt

Offentligt ansatte har skærpet underretningspligt efter Barnets Lov § 133. Den skærpede underretningspligt betyder, at du skal underrette Familierådgivningscentret, hvis du i dit arbejde får kendskab til eller grund til at antage:

- at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte
- at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af forældrenes forhold
- at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten
- at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Når du har underrettet

Når du har underrettet, vil du modtage en kvittering inden for seks arbejdsdage. Kvitteringen er din garanti for, at din underretning er nået frem til rette vedkommende. Som underretter er du efter forvaltningsloven ikke part i sagen. Men når du underretter som fagperson, vil du få besked om, hvad din underretning har medført. Der er ikke et bestemt tidspunkt, hvor du kan forvente at høre fra Familierådgivningscentret.

Du kan læse mere om underretninger i Ankestyrelsens pjece: "Tag signalerne alvorligt". Du kan hente pjecen på Ankestyrelsens hjemmeside: [Tag signalerne alvorligt — Ankestyrelsen \(ast.dk\)](https://www.ast.dk/Tag-sigalerne-alvorligt).

Bilag 2: Mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb

Små børn

Fysiske tegn	Psykiske tegn	Sociale- og adfærdsmæssige tegn
<ul style="list-style-type: none"> • Rødmen, irritation omkring kønsorganer • Have svært ved at gå eller sidde • Mave- og fordøjelsesvanskeligheder • Klager over utilpashed • Ufrivillig vandladning eller afføring • Revner i mundvige, sår i munden • Synkebesvær, ubehag i forhold til bestemte fødevarer • Usædvanlig kropslugt • Følger ikke normal vækstkurve	<ul style="list-style-type: none"> • Humørsvingninger • Tristhed • Angst • Uforklarlig gråd, skrigiture • Mareridt, bange for at falde i søvn • Ligegyldighed, robotlignende adfærd • Ensomhedsfølelse • Isolation • Reagerer ikke på opfordring på kontakt • Trækker sig ind i sig selv/i en skal • Mistillid til voksne • Utryk tilknytning • Bevidst/ubevidst manipulerer med sin opfattelse af virkeligheden • Ukritisk i kontakten til andre	<ul style="list-style-type: none"> • Ændring i adfærd • Seksualiseret adfærd • Overdreven/tvangspræget • onani • Usædvanlig interesse i /viden om seksualitet udover aldersniveau • Koncentrationsvanskeligheder • Leg med dukker, hvor seksuelle overgreb illustreres • Regredierende adfærd, babysprog • Udadreagerende, aggressiv adfærd sparker, slå, bide • Hyperaktivitet • Følelse af frustration og vrede • Frygt for og modvilje mod bestemte personer eller steder • Umotiveret gråd • i forhold til leg og samvær med andre • Tavshed • Påførelse af selvforskyldt smerte, • Banke hovedet ind i ting, trække i hår, • skære i sin krop eller billeder af dette

Mellemstore børn

Fysiske tegn

- Rødmen, irritation omkring kønsorganer
- Have svært ved at gå eller sidde
- Mave- og fordøjelsesvanskeligheder
- Klager over utilpashed
- Ufrivillig vandladning eller afføring
- Revner i mundvige, sår i munden
- Synkebesvær, ubehag i forhold til bestemte fødevarer
- Usædvanlig kropslugt
- Følger ikke normal vækstkurve
- Psykosomatiske smerter, f.eks. hovedpine, mavepine mv.
- Klager over smerter i underlivet
- Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring, manglende blufærdighed
- Mangelfuld eller overdreven personlig hygiejne

Psykiske tegn

- Humørsvingninger
- Tristhed
- Angst
- Uforklarlig gråd, skrigeture
- Mareridt, bange for at falde i søvn
- Ligegyldighed, robotlignende adfærd
- Ensomhedsfølelse
- Isolation
- Reagerer ikke på opfordring på kontakt, trækker sig ind i sig selv/i en skal
- Mistillid til voksne
- Utryk tilknytning
- Bevidst/ubevidst manipulerer med sin opfattelse af virkeligheden
- Ukritisk i kontakten til andre
- Lav selvfølelse
- Magtesløshed
- Apati
- Skyldfølelse
- Skamfølelse
- Begyndende depression
- Indadvendthed

Sociale- og adfærdsmæssige tegn

- Ændring i adfærd
- Seksualiseret adfærd
- Overdreven/tvangspræget onani
- Usædvanlig interesse i og viden om seksualitet udover alders- og udviklingsmæssigt niveau
- Koncentrationsvanskeligheder
- Leg med dukker, hvor seksuelle overgreb illustreres
- Regredierende adfærd, babysprog
- Udadreagerende, aggressiv adfærd sparker, slå, bide
- Hyperaktivitet
- Følelse af frustration og vrede
- Frygt for og modvilje mod bestemte personer eller steder
- Umotiveret gråd
- Koncentrationsvanskeligheder i forhold til leg og samvær med andre
- Tavshed
- Påføring af selvforskyldt smerte, banke hovedet ind i ting, trække i hår
- skære i sin krop eller billeder af dette
- Indlæringsvanskeligheder, manglende koncentration
- Udvide voksen seksuel adfærd, gå forførende flirtende
- Påfaldende påklædning
- Begyndende selvdestruktiv adfærd
- Tab af kompetencer
- Begyndende udvikling af beskyttelsesstrategier
- Mobning
- Begyndende selvmordstanker

Teenagere

Fysiske tegn

- Rødmen, irritation omkring kønsorganer
- Have svært ved at gå eller sidde
- Mave- og fordøjelsesvanskeligheder
- Klager over utilpashed
- Ufrivillig vandladning eller afføring
- Revner i mundvige, sår i munden
- Synkebesvær, ubehag i forhold til bestemte fødevarer
- Usædvanlig kropslugt
- Følger ikke normal vækstkurve
- Psykosomatiske smerter, f.eks.hovedpine, mavepine mv.
- Klager over smerter i underlivet
- Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring, manglende blufærdighed
- Mangelfuld eller overdreven personlig hygiejne.
- Tidlig seksuel aktivitet
- Tidlig graviditet og abort
- Forsøg på at tilbageholde fysisk udvikling

Psyriske tegn

- Humørsvingninger
- Tristhed
- Angst
- Uforklarlig gråd, skrigeture
- Mareridt, bange for at falde i søvn
- Ligegyldighed, robotlignende adfærd
- Ensomhedsfølelse
- Isolation
- Reagerer ikke på opfordring på kontakt, trækker sig ind i sig selv/i en skal
- Mistillid til voksne
- Utryk tilknytning
- Bevidst/ubevidst manipulerer med sin opfattelse af virkeligheden
- Ukritisk i kontakten til andre
- Lav selvfølelse
- Magtesløshed
- Apati
- Skyldfølelse
- Skamfølelse
- Begyndende depression
- Indadvendthed
- Depression
- Mistillid til andre
- Manglende identitetsfølelse
- Forvirret omkring kønsidentitet
- Forøget skyld- og skamfølelse

Sociale- og adfærdsmæssige tegn

- Ændring i adfærd
- Seksualiseret adfærd
- Overdreven/tvangspræget onani
- Usædvanlig interesse i og viden om seksualitet udover alders- og udviklingsmæssigt niveau
- Koncentrationsvanskeligheder
- Leg med dukker, hvor seksuelle overgreb illustreres
- Regredierende adfærd, babysprog
- Udadreagerende, aggressiv adfærd sparke, slå, bide
- Hyperaktivitet
- Følelse af frustration og vrede
- Frygt for og modvilje mod bestemte personer eller steder
- Umotiveret gråd
- Koncentrationsvanskeligheder i forhold til leg og samvær med andre
- Tavshed
- Påførelse af selvforskyldt smerte, banke hovedet ind i ting, trække i hår
- Skære i sin krop eller billeder af dette.
- Indlæringsvanskeligheder, manglende koncentration
- Udvide voksen seksuel adfærd, gå forførende flirtende
- Påfaldende påklædning
- Begyndende selvdestruktiv adfærd
- Tab af kompetencer
- Begyndende udvikling af beskyttelsesstrategier
- Mobning
- Begyndende selvmordstanker
- Selvskadende adfærd, cutting, selvmordstanker og-forsøg
- Spiseforstyrrelser
- Alkohol og stofmisbrug
- Udvide pseudomodenhed
- Hemmelighedsfulde, skamfulde
- Udvikling af specielt kropssprog, kropsholdning, gangart

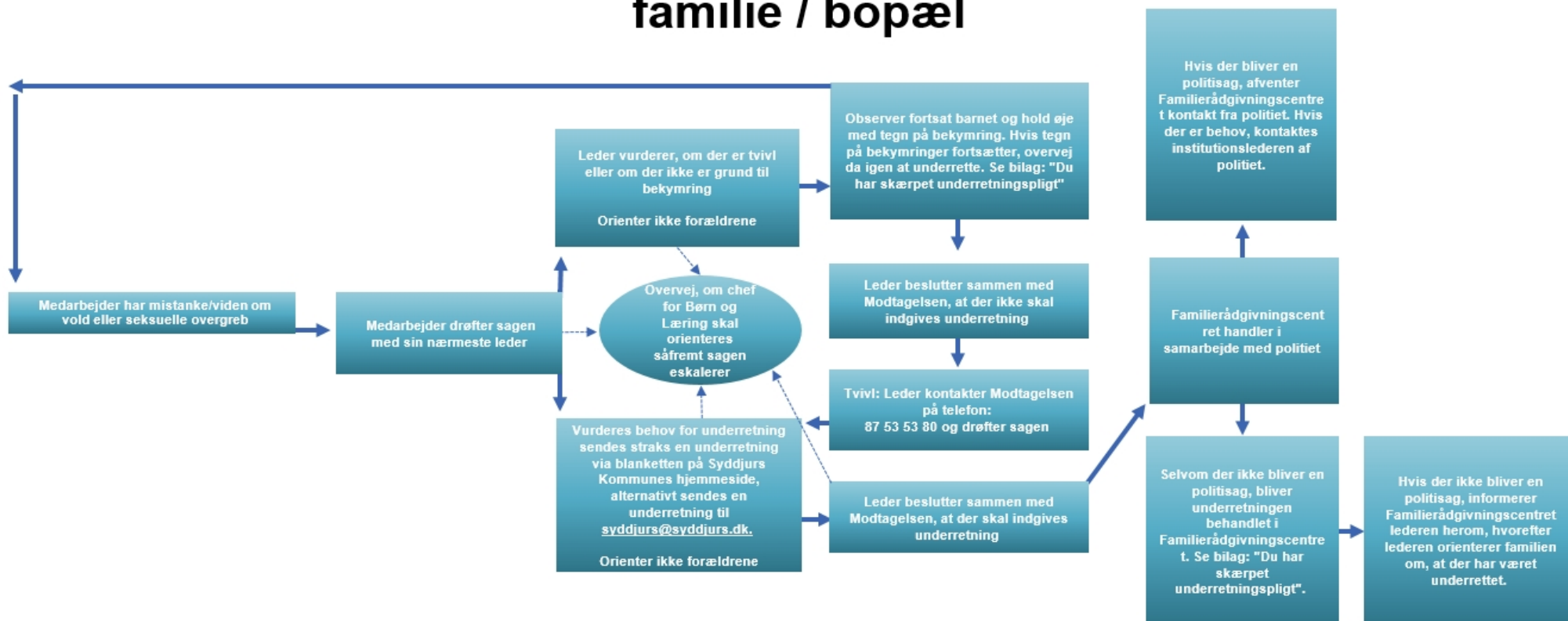
Bilag 3: Mulige tegn og reaktioner på vold

Fysiske tegn	Psykiske tegn	Sociale og adfærdsmæssige tegn
<ul style="list-style-type: none"> • Mærker efter slag • Brandmærker • Sår på kroppen • Mærker efter kvælningsforslag • Brud på arme og ben, kraveben eller andre knoglebrud • Symptomer på "shaken baby syndrome" • Hyppige skadestuebesøg • Psykosomatiske klager • Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring • Søvnvanskeligheder	<ul style="list-style-type: none"> • Tristhed • Indadvendthed • Ensomhedsfølelse, følger sig anderledes • Isolation • Utryk tilknytning • Mistillid til voksne • Dissociation • Lav selvfølelse • Hjælpeløshed, magtesløshed • Skyldfølelse, skamfølelse • Begyndende depression • Manglende identitetsfølelse • Svært ved at løsrive sig fra forældre/løsrive sig for hurtigt • Post Traumatisk Stress Disorder (PTSD)	<ul style="list-style-type: none"> • Koncentrationsvanskeligheder ift. Leg og samvær med andre • Leg med fx dukker, hvor vold illustreres • Vanskeligheder med impuls kontrol • Indlæringsvanskeligheder • Tab af kompetencer • Udadreagerende aggressiv adfærd • Følelse af frustration og vrede • Hyperaktivitet, hypersensitivitet • Angst • Selvdestruktiv og selvskadende adfærd • Udvikling af beskyttelsesstrategier for at undgå vold eller afsløring heraf • Overtilpassethed • Vanskeligheder ved at regulere følelser

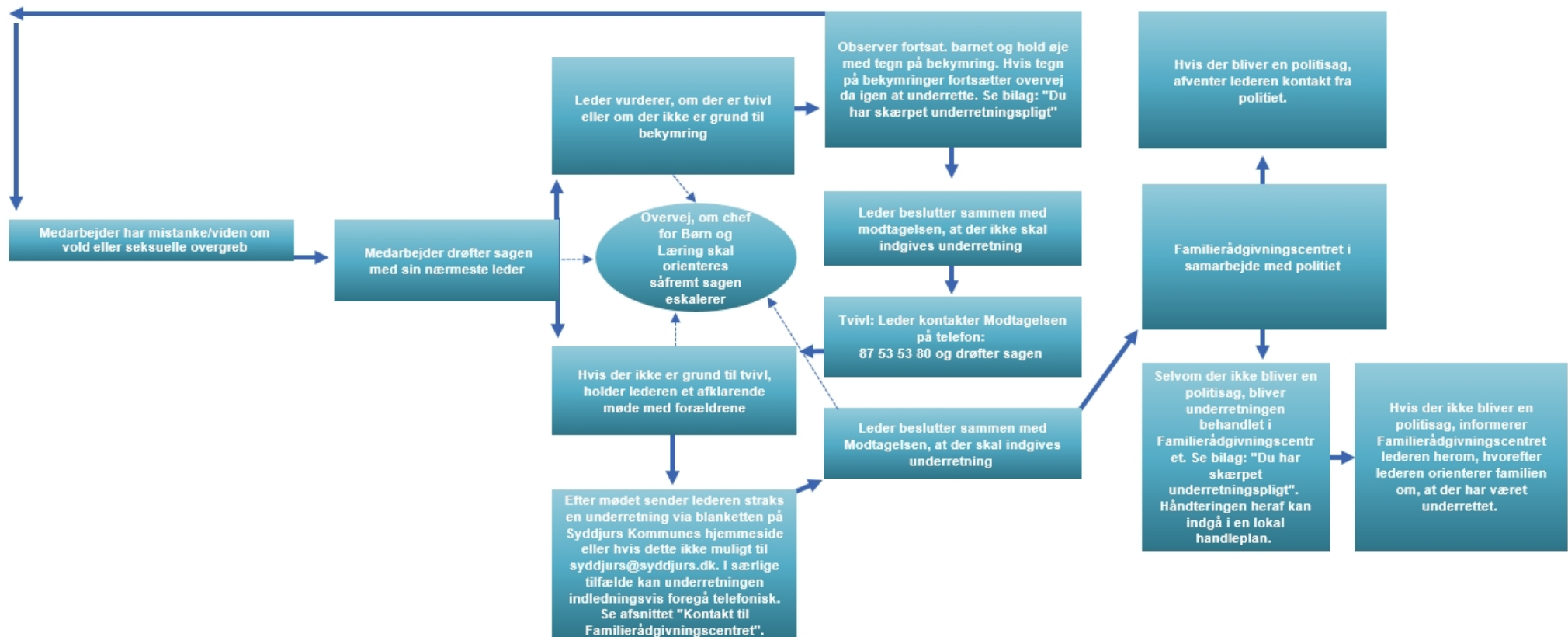
Bilag 4: Handleguide, hvis du mistænker...

- en person fra barnets familie/bopæl
- en person udenfor barnets bopæl og familie, eller ikke nogen bestemt
- en person ansat i Syddjurs Kommune
- et andet barn under 15 år

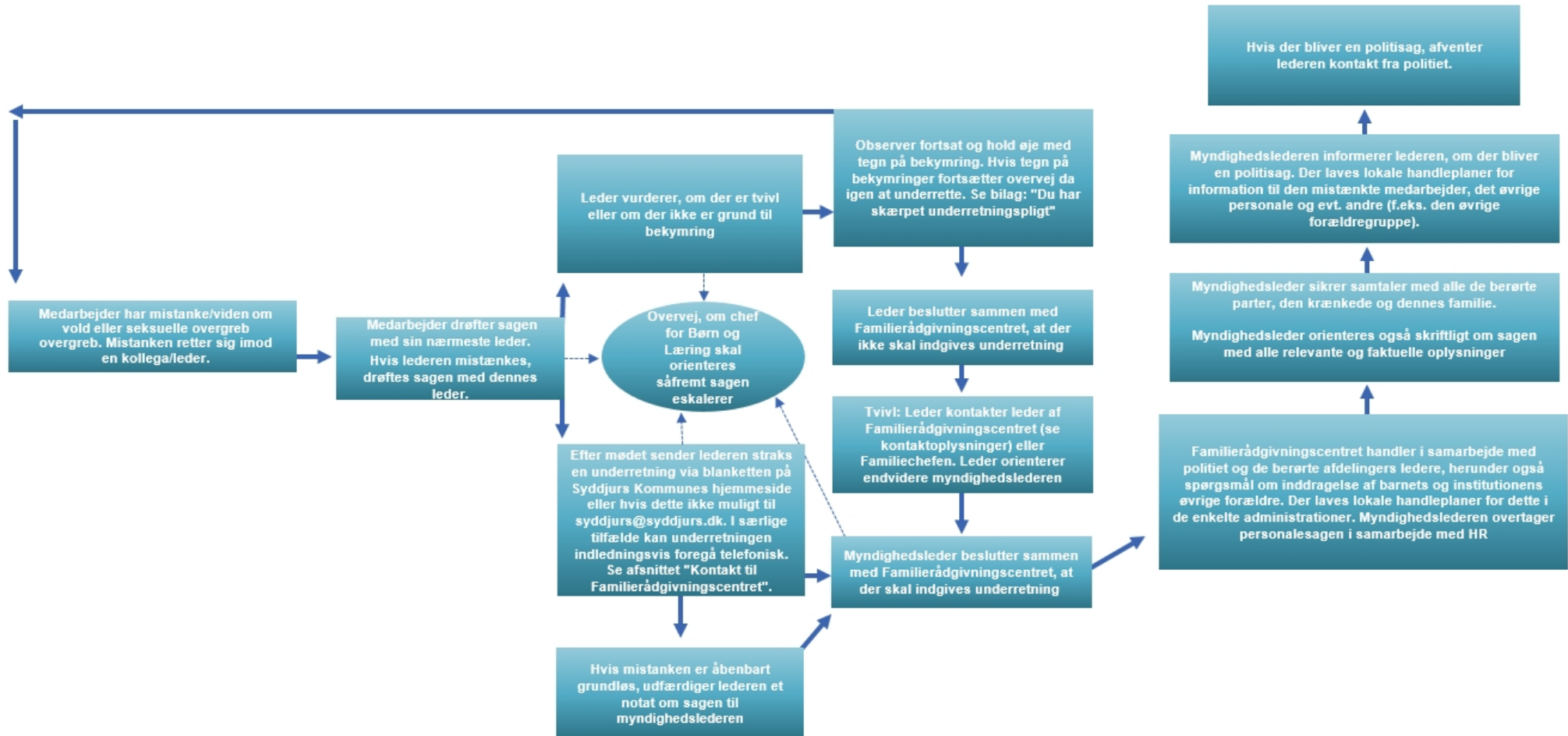
Du mistænker en person i barnets familie / bopæl

En person udenfor barnets bopæl og familie mistænkes eller når du ikke mistænker en bestemt

En ansat i Syddjurs Kommune mistænkes

Et andet barn under 15 år mistænkes

Bilag 5: Vejledning til udarbejdelse af lokal handleplan

En nedskreven lokal handleplan er med til at sikre og fastholde, at forebyggelse og tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge, er en del af den daglige praksis.

Nedenstående punkter er en liste over, hvad en lokal handleplan til forebyggelse og tidlig opsporing kan indeholde. Denne kan således bruge den som inspiration eller som skabelon til, hvordan en nedskreven lokal handleplan kan udformes, se endvidere inspiration på Social og Boligstyrelsens hjemmeside: [Overgreb mod børn og unge | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

1. Dagtilbuddets eller skoles værdigrundlag som baggrund for handleplanen
2. Formål med handleplanen
3. Målgruppe
4. Definitioner af seksualitet, seksuelle overgreb og vold
5. Faglig viden om tilgange til børns seksualitet
6. Faglig viden om forebyggelse og tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb mod børn
7. Strategi for implementering og opfølgning
8. Inddragelse af forældrebestyrelsen
9. Henvisning til relevant links og litteratur

Bilag 6: Dialogspørgsmål til dagplejer og daginstitutioner

Introduktion

Dialogspørgsmålene er velegnede til at sætte temaet 'Overgreb' på dagsordenen i en personalegruppe i forhold til, hvordan I bør handle, når der opstår viden eller mistanke om overgreb. De kan også bruges til at sætte fokus på, hvordan I kan tale med børn om bekymring eller mistanke om overgreb.

Dialogspørgsmålene er inddelt i to temaer: seksuelle overgreb og vold.

Dialogspørgsmålene er inspireret af SISO's konsulentarbejde i institutioner og af henvendelser til SISO's telefonrådgivning.

Sådan kan I gøre:

Brug dialogspørgsmålene, når I arbejder med handleplanen til forebyggelse og tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge.

Tag dialogspørgsmålene med til de møder, hvor I arbejder med beredskab og handleplaner. Brug dem til at drøfte, hvordan I bør handle, når der opstår viden eller mistanke om overgreb. Det giver input til beredskab og handleplanen.

Tag dialogspørgsmålene med til personalemødet. Vælg et dialogspørgsmål og drøft jeres handlemuligheder og jeres mulighed for dialog med barnet/den unge. Det kan give input til beredskab og handleplanen, eller være en måde løbende at holde fokus på forebyggelseshandleplanen eller at få input til justering af den.

Seksuelle overgreb

Dialogspørgsmål 1:

En mand har tidligere begået seksuelle overgreb mod børn. Ved retssagen bliver han dømt og har nu afsonet sin straf. Manden er for nylig flyttet ind hos sin nye kæreste, Hanne og hendes to mindreårige børn, en pige og en dreng. Hanne har også en større pige, som bor hos sin far og kommer på samvær hos Hanne hver anden weekend. En nabo til familien kender til den nye kærestes fortid og har spredt rygten i lokalområdet. Rygtet når til børnenes daginstitution...

Spørgsmål:

- a. Hvordan skal daginstitutionen forholde sig til rygten?
- b. Hvem må og hvem skal handle i sagen, og hvad skal de gøre?

Dialogspørgsmål 2:

Børn har ofte en god og livlig fantasi. De fortæller ofte i brudstykker om det, de har oplevet, set eller hørt. Børn tester de voksne, bl.a. for at sikre, at de voksne kan tåle at høre om barnets oplevelser. Børn, der har været udsat for seksuelle overgreb, fortæller også nogle gange i brudstykker.

Spørgsmål:

- a. Kan man tro på det, børn fortæller?
- b. Hvor stor betydning har det, om barnet fortæller sammenhængende eller i brudstykker om det, barnet har været udsat for? Eller måske ændrer dele af historien undervejs?
- c. Hvordan signalerer du, at du kan rumme barnets fortælling?

Dialogspørgsmål 3:

To drenge på henholdsvis 3 og 6 år leger seksuelle lege med hinanden. Legen går bl.a. ud på at røre ved hinandens tisse-mænd. I et enkelt tilfælde har den ældste dreng stukket en tusch op i numsen på den yngste dreng.

Spørgsmål:

- a. Er det normalt, at børn i den alder udforsker hinanden seksuelt?
- b. Har det betydning, at der er 3 års aldersforskel, og i så fald hvilken?

Dialogspørgsmål 4:

En pige på 5 år søger ofte den samme mandlige pædagog i børnehaven og vil gerne sidde på skødet af ham. Hun spørger ham, om han kan lide hendes tøj, og om de skal være kærestere.

Spørgsmål:

- a. Hvad tænker I om pigens adfærd?
- b. Hvordan skal pædagogen håndtere situationen?
- c. Hvordan håndterer I som daginstitution situationen?

Dialogspørgsmål 5:

Der er for nylig ansat en pædagogmedhjælper i daginstitutionen. Han er meget populær blandt børnene. Blandt andet leger han tit kildelege med børnene, hvor han kilder dem så meget, at de nogle gange kommer til at tisse i bukserne. I er nogle kolleger, der har talt om, at han fysisk går for tæt på børnene.

Spørgsmål:

- a. Hvad skal kollegerne gøre med deres observationer?
- b. Hvilke retningslinjer har I for normer og omgangsformer mellem voksne og børn?

Dialogspørgsmål 6:

En pige på 4 år onanerer flere gange i løbet af dagen. Det foregår både, når hun er alene, og når hun er sammen med de andre børn, fx når der er rundkreds eller læses historie. Hun benytter også hver en bordkant eller dørkarm til at gnubbe sig op af.

Spørgsmål:

- a. Hvordan vurderer I pigens adfærd?
- b. Hvordan kan I tale med pigen om det?
- c. Hvilke drøftelser har I haft om børns seksualitet og bekymrende adfærd?
- d. Hvad er bekymrende seksuel adfærd blandt børnene?

Vold

Dialogspørgsmål 1:

Lige inden lukketid kommer en far og henter sin datter. Datteren er optaget af en leg, men hun bliver beordret til at skynde sig at få sit overtøj på. Da datteren ikke reagerer hurtigt nok, tager far hende håndfast ved hånden og får hende med ud i garderoben. Far giver hende meget resolut overtøj og støvler på og siger, at hun skal høre efter, når far siger, at hun skal hjem. Da far og datter går hen over legepladsen ser pædagogen, at far giver sin datter et fladt slag i hovedet. Datteren dukker sig og trækker sig væk fra sin far, der holder hende fast.

Spørgsmål:

- a. Far og datter har forladt garderoben i huset, men de er stadig på børnehavens grund, da far slår. Pædagogen ser, at far slår sin datter. Hvad skal og hvad kan pædagogen gøre?
- b. Gør det nogen forskel, om episoden havde fundet sted inde i garderoben eller udenfor lågen, altså helt uden for børnehavens grund?

Dialogspørgsmål 2:

En dreng på 5 år støder ved et uheld sammen med en anden dreng og giver sig til at græde voldsomt. En af pædagogerne kommer til og trøster drengen, der er helt ulykkelig, hvilket undrer pædagogen, da sammenstødet ikke så særlig voldsomt ud. Sammen kigger de på drengens overarm under blusen, og der er flere tydelige blå mærker, som ikke kan være kommet af sammenstødet. Da pædagogen spørger, hvad der er sket, siger drengen, at han er faldet på trappen. Pædagogen har tidligere bemærket blå mærker på drengens krop, og pædagogen mærker en tiltagende bekymring for, om drengen bliver slået der hjemme.

Spørgsmål:

- a. Hvilke forpligtigelser har pædagogen og daginstitutionen i forhold til det, der er observeret og hørt?

Dialogspørgsmål 3:

Til sommerfest i daginstitutionen kommer en treårig drengs mor beruset og i godt humør. Da drengen kommer til at vælte sin sodavand ud over sin mors tallerken, stikker hun ham en lussing.

Spørgsmål:

- a. Hvordan vil I håndtere situationen – til sommerfesten og efterfølgende?
- b. Nogle af de andre børn taler næste dag om, at de så drengen blev slået. Hvordan vil I håndtere den situation?

Dialogspørgsmål 4:

En far til et barn i daginstitutionen optræder ofte meget voldsomt og truende, når han henter sin søn. Sønnen virker angst, og flere af de andre børn og noget af personalet er utrygge ved ham. I vil egentlig gerne prøve at tale med ham om det, men faktisk er nogle af jer bange for ham.

Spørgsmål:

- a. Hvad kan I som daginstitution gøre i forhold til forældre, som har en voldelig og truende adfærd?
- b. Hvem skal tale med faren, og hvordan kan I forberede samtalen?

Bilag 7: Dialogspørgsmål til skoleområdet

Introduktion

Dialogspørgsmålene er velegnede til at sætte temaet 'Overgreb' på dagsordenen i en personalegruppe i forhold til, hvordan I bør handle, når der opstår viden eller mistanke om overgreb. De kan også bruges til at sætte fokus på, hvordan I kan tale med børn og unge om bekymring eller mistanke om overgreb.

Dialogspørgsmålene er inddelt i to temaer: seksuelle overgreb og vold.

Dialogspørgsmålene er inspireret af SISO's konsulentarbejde i institutioner og af henvendelser til SISO's telefonrådgivning.

Sådan kan I gøre:

Brug dialogspørgsmålene, når I arbejder med handleplanen til forebyggelse og tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge.

Tag dialogspørgsmålene med til de møder, hvor I arbejder med beredskab og handleplanen. Brug dem til at drøfte hvordan I bør handle, når der opstår viden eller mistanke om overgreb. Det giver input til beredskab og handleplanen.

Tag dialogspørgsmålene med til personalemødet. Vælg et dialogspørgsmål og drøft jeres handlemuligheder og jeres mulighed for dialog med barnet/den unge. Det kan give input til beredskab og handleplanen, eller være en måde løbende at holde fokus på forebyggelseshandleplanen eller at få input til justering af den.

Seksuelle overgreb

Dialogspørgsmål 1:

En mand har tidligere begået seksuelle overgreb mod børn. Ved retssagen bliver han dømt og har nu afsonet sin straf. Manden er for nylig flyttet ind hos sin nye kæreste, Susanne og hendes to mindreårige børn, en pige og en dreng. Susanne har også en større pige, som bor hos sin far og kommer på samvær hos Susanne hver anden weekend. En nabo til familien kender til den nye kærestes fortid og har spredt rygten i lokalområdet. Rygtet når til drengens skole...

Spørgsmål:

- a. Hvordan skal skolen forholde sig til rygten?
- b. Hvem må og hvem skal handle i sagen, og hvad skal de gøre?

Dialogspørgsmål 2:

En dreng fra 7. klasse har de sidste måneder meget ofte opsøgt nogle drenge fra 1. klasse i frikvartererne. Drengene ser ud til at synes, at den ældre dreng er sej at være sammen med. Den ene af drengene virker dog lidt trist og vil ikke tale om, hvad de laver sammen med den ældre dreng.

Spørgsmål:

- a. Hvad kan drengens motivation være for at opsøge meget yngre drenge?
- b. Hvad skal skolen gøre i forhold til det, der er observeret?
- c. Hvilke retningslinjer har I på skolen for normer og omgangsformer mellem børnene?

Dialogspørgsmål 3:

Der er mistanke om, at en lærer på skolen har et forhold til en elev i 9. klasse. Et par af lærerne på skolen har gentagende gange oplevet, at den pågældende lærer har en upassende adfærd over for pigen, og en af lærerne har overhørt nogle elever sige, at pigen er forelsket i læreren.

Spørgsmål:

- a. Hvad skal lærerne, der har observeret den upassende adfærd, gøre?
- b. Hvilke retningslinjer har skolen for normer og omgangsformer mellem lærer og elever?

Dialogspørgsmål 4:

En pige på 10 år er blevet udsat for seksuelt overgreb af sin storebror på 14 år. Børnene går på samme skole, drengen går i specialklasse. Flere af familiens venner får kendskab til overgrebet. Nogle af vennernes børn går i samme skole.

Spørgsmål:

- a. Hvilken rolle har skolen i denne sag – på kort sigt og på lang sigt?
- b. Er der særlige forholdsregler skolen skal tage ift. håndtering af sagen, f.eks. hensyn til de andre børn og deres forældre?

Dialogspørgsmål 5:

To drenge på 7 år leger seksuelle lege med hinanden. Legen går bl.a. ud på at røre ved hinandens tisse-mænd. I et tilfælde har den ene dreng stukket en finger op i numsen på den anden dreng.

Spørgsmål:

- a. Er det normalt, at børn i den alder udforsker hinanden seksuelt?
- b. Hvordan håndterer I seksuelt grænseoverskridende adfærd mellem elever på skolen?

Dialogspørgsmål 6:

En pige på 6 år onanerer flere gange i løbet af dagen. Det foregår både når hun er alene, og når hun er sammen med de andre i klassen, både i timerne og frikvarteret. De andre børn i klassen taler nu om det, og er begyndt at tage afstand fra pigen.

Spørgsmål:

- a. Hvordan vurderer I pigens adfærd?
- b. Hvordan kan I tale med pigen om det?
- c. Hvilke drøftelser har I haft om børns/unges seksualitet og seksuelle udvikling?

Dialogspørgsmål 7:

Nogle af eleverne i 6.b sender billeder af egne og hinandens kønsdele rundt via Instagram i klassen.

Spørgsmål:

- a. Hvordan vurderer I denne adfærd på skolen?
- b. Hvilke drøftelser har I med eleverne om særlige forholdsregler og etik på sociale medier?

Vold

Dialogspørgsmål 1:

En dreng på 7 år støder ved et uheld sammen med en anden dreng og giver sig til at græde voldsomt. En af pædagogen i SFO'en kommer til og trøster drengen, der er helt ulykkelig, hvilket undrer pædagogen, da sammenstødet ikke så særlig voldsomt ud. Sammen kigger de på drengens overarm under blusen, og der er flere tydelige blå mærker, som ikke kan være kommet af sammenstødet. Da pædagogen spørger, hvad der er sket, siger drengen, at han er faldet på trappen. Pædagogen har tidligere bemærket blå mærker på drengens krop, og pædagogen mærker en tiltagende bekymring for, om drengen bliver slået derhjemme.

Spørgsmål:

- a. Hvilke forpligtigelser har pædagogen og skolen i forhold til det, der er observeret og hørt?
- b. Har I procedurer for håndtering af mistanke eller viden om vold?

Dialogspørgsmål 2:

Lige inden SFO'en lukker kommer en far og henter sin datter. Datteren er optaget af en spændende leg, men hun bliver beordret til at skynde sig at få sit tøj på. Da datteren ikke reagerer hurtigt nok, tager far hende håndfast ved hånden og får hende med ud i garderoben. Far giver hende meget resolut overtøj og støvler på og siger, at hun skal høre efter, når far siger, hun skal hjem. Da far og datter går hen over skolegården, ser SFO pædagogen, at far giver sin datter et fladt slag hen over hovedet. Datteren dukker sig og trækker sig væk fra sin far, der holder hende fast.

Spørgsmål:

- a. Far og datter har forladt SFO'en, men de er stadig på skolens grund, da far slår. Pædagogen ser, at far slår sin datter. Hvad skal og hvad kan pædagogen gøre?
- b. Gør det nogen forskel, om episoden havde fundet sted inde i SFO'en, eller uden for skolens grund?

Dialogspørgsmål 3:

En lærer på skolen overhører en af drengene fra 9. klasse sige til sin kæreste, en pige fra 8. klasse: "Din fucking luder, jeg smadrer dig, hvis du gør det igen..."

Spørgsmål:

- a. Hvad skal læreren gøre i denne situation?
- b. Hvordan arbejder I på skolen med emner om vold og trusler, børn og unges rettigheder osv.?
- c. Har I drøftelser med eleverne om måden man taler med hinanden og om sprogets betydning?

Dialogspørgsmål 4:

Til 4. klasses juleafslutningen på skolen kommer en af elevernes mor beruset og i godt humør. Da pigen kommer til at vælte sin sodavand ud over sin mors tallerken, stikker moren hende en lussing.

Spørgsmål:

- a. Hvordan vil I håndtere situationen – til juleafslutningen og efterfølgende?
- b. Nogle af de andre børn i klassen taler næste dag om, at de så pigen blev slået. Hvordan vil I håndtere den situation?

Dialogspørgsmål 5:

Søren og Peter fra 5.b bor i samme kvarter. Peter er den mindste rent fysisk, han er en kvik elev, der har nemt ved indlæring. Søren derimod har det svært med alle former for indlæring, han er en fysisk stor dreng. Søren føler sig ofte provokeret af Peters kvikke svar og opsøger Peter på vej hjem fra skole og er voldsomt truende over for ham. Peter forsøger at finde andre veje hjem end den direkte, men Søren finder ham altid og giver ham ofte bank – en gang har han taget bukserne af Peter og smidt hans skoletaske i åen. Sørens adfærd overfor Peter tager til, da de ikke længere skal gå i SFO, men skal gå direkte hjem fra skole. Peter kan ikke holde det ud længere, og siger at han vil skifte skole.

Spørgsmål:

- Hvordan vil I håndtere situationen?
- Er det hensigtsmæssigt, at de to elever fortsætter i samme klasse?
- Hvordan hjælper I Peter?
- Hvordan hjælper I Søren?

Vil du vide mere:

SISO – Videnscenteret for sociale indsatser ved seksuelle overgreb mod børn, Social- og Boligstyrelsen

[Den professionelle tvivl - En håndbog om tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

[Kommunalt beredskab - Vejledningsmateriale til håndtering af sager med overgreb mod børn og unge | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

[Fysisk vold og seksuelle overgreb mod børn og unge. En vidensopsamling | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

[Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer - vive.dk](#)

Ankestyrelsen

[Tag signalerne alvorligt — Ankestyrelsen \(ast.dk\)](#)

[Fagpersoners særlige underretningspligt — Ankestyrelsen \(ast.dk\)](#)

Red Barnet

[Vold og overgreb - Red Barnet](#)

[Viden og fakta om seksuelle overgreb - Red Barnet](#)